

oxfam wereldwinkel

10 daagse

- internationale nieuwe scene
„mannen van den dam“ 23 sept.
20u. zaal gildenhove
- wereldwinkel tentoonstelling
doorlopend elke dag van 10u. - 19u.
24 sept. tot 1 okt. in oud-arsenaal
- voordrachten over internationale
problemen
- poppenkast
voor kinderen

in oud-arsenaal polenplein
roeselare
doorlopend van 23 sept. tot 1 okt. '77

Het archief van Oxfam- Wereldwinkel Antwerpen

Bert Boeckx,
Amsab-Centrum Antwerpen

In de lente van 2001 vierde Oxfam-Wereldwinkels vzw haar 30e verjaardag. Gegroeid uit de contestatiebeweging van de jaren zestig vormt Oxfam-Wereldwinkels de ruggengraat van de Vlaamse derdewereldbeweging en is ze één van de sterkst uitgebouwde nieuwe sociale bewegingen in Vlaanderen.

Oxfam-Wereldwinkels ontstond uit Oxfam-België, de Belgische afdeling van de internationale ngo die zich vooral profileert door haar solidariteit met verdrukte volkeren en bevrijdingsbewegingen in de derde wereld. Inspiratiebron was de Nederlandse Wereldwinkelbeweging. Binnen Oxfam-België begonnen enkele personen met het wereldwinkelmodel te experimenteren, waarbij de slogan "*Trade not aid*" in de praktijk omgezet werd. De eerste wereldwinkeliers haalden in de Antwerpse haven - bij de importeur Candico, waarvan men zeker wist dat de riet-suiker uit Cuba ingevoerd werd - zakken van vijftig kilogram suiker die ze dan verpakten in pakjes van 1 kilogram.

Affiche van Oxfam-Wereldwinkel, 1977

Op 4 april 1971 opende de eerste Vlaamse wereldwinkel z'n deuren onder de naam Oxfam Shop. Het winkeltje werd gerund door een dienstweigeraar en was gevestigd in een smal bouwvallig pand in de Hoofdkerkstraat in de toenmalige Antwerpse hippiebuurt. Oxfam-België huurde de winkel voor een symbolisch bedrag van de stad Antwerpen. De winkel verhuisde in augustus 1972 naar de Sint-Jacobsmarkt in het centrum van Antwerpen waar de mogelijkheid bestond om een centraal magazijn uit te bouwen. Van in het begin had de wereldwinkel een uitgesproken links karakter. Het 'verzet tegen de kapitalistische werkelijkheid' stond centraal en men pleitte voor de 'totale verandering van de maatschappij'. Er volgden al snel winkels in Mol, Lokeren, Gent en Brugge. Eind 1971 waren er reeds elf wereldwinkels. Er was bewust gekozen voor de naam wereldwinkel in plaats van derdewereldwinkel. Het actieterrein van Oxfam-Wereldwinkels was immers veel ruimer en zeker in de beginjaren waren actiebereidheid en informatieverstrekking minstens zo belangrijk als de verkoop van de winkelproducten. Oxfam-Wereldwinkel Antwerpen fungeerde als draaischijf voor tal van comités en actiegroepen. Zo hadden de Internationale van Oorlogstegenstanders (IOT), het Komitee Europa Latijns-Amerika (KELA), het Bevrijdingspersagentschap (BPA) en het Zaïre-Komitee hun secretariaat in de Sint-Jacobsmarkt gevestigd. Oxfam-Wereldwinkel Antwerpen was de plek bij uitstek waar mensen uit de derdewereldbeweging, de vredesbeweging en de milieubeweging elkaar ontmoetten. Het was het actiecentrum voor de start van de Viet-

nammarsen, vredesmanifestaties, solidariteitsacties met Chili en met de voormalige Portugese kolonies. In 1975 mobiliseerde Oxfam-Wereldwinkels mee tegen de geplande 30 miljard overheidsuitgaven voor nieuwe gevechtsvliegtuigen. Later zou Oxfam-Wereldwinkel Antwerpen actief betrokken zijn bij de oprichting van het Vlaams Aktiekomitee tegen Atoomwapens (VAKA) en bij de uitbouw van de alternatieve boekenbeurs Het Andere Boek.

In 1975 waren er in Vlaanderen al eenendertig wereldwinkels. Er waren uitvoerige contacten tussen de winkels onderling: men organiseerde samen acties en kocht samen producten aan. Alhoewel formeel geen sprake was van een eigen centrale organisatie deed Oxfam-Wereldwinkel Antwerpen dienst als nationaal secretariaat en centraal magazijn. Ook het provinciaal secretariaat was in Antwerpen gevestigd. Hoewel de wereldwinkels eigen klemtonen legden, bleven ze tot dan toe onder de auspiciën van Oxfam-België werken. In mei 1975 voltrok zich de juridische scheiding tussen Oxfam-België en Oxfam-Wereldwinkels. Oxfam-Wereldwinkels vzw werd opgericht en het nationaal secretariaat en het magazijn werden in Gent gehuisvest. Aan de Sint-Jacobsmarkt bleven enkel nog de lokale winkel en het provinciaal secretariaat.

Oxfam-Wereldwinkels is bij het brede publiek vooral gekend als verkoopcentrum van derdewereldproducten aan een eerlijke prijs. Toch ziet de organisatie haar belangrijkste taak in vorming en animatie. Een substantieel deel van de verkoopprijs gaat naar vorming en politieke actie. Vanaf eind jaren zeventig en in de jaren

tachtig leidde dit tot een zeer grote aandacht voor de vredesproblematiek. Oxfam-Wereldwinkels zorgde tijdens de jaren tachtig voor de organisatorische onderbouw, structuur en mobilisatie van de antirakettenbetogingen. In de jaren negentig was er een stijgende aandacht voor het leefmilieu, voor verrechtsing en anti-racisme. Oxfam-Wereldwinkels kende in de jaren negentig een sterke groei. Zowel het aantal winkels, de omzet als het aantal winkeliers steeg sterk. Het stijgend succes had te maken met de uitbreiding van het productengamma, de meer commerciële en professionele aanpak en het groeiend bewustzijn rond ethisch kopen en consumeren. De 'eerlijke handel'-producten braken recent ook door in het traditioneel commerciële circuit, met als bekendste voorbeeld de overal verkrijgbare Max Havelaar-koffie. Oxfam-Wereldwinkels lag trouwens zelf mee aan de basis van de Stichting Max Havelaar in België.

Begonnen in de kleine Oxfam Shop in de Hoofdkerkstraat in Antwerpen is Oxfam-Wereldwinkels infrastructuureel uitgegroeid tot één van de sterkst uitgebouwde nieuwe sociale bewegingsorganisaties in Vlaanderen. Enkele maanden geleden werd in Voeren de tweehonderdste Oxfam-Wereldwinkel plechtig geopend. Voor meer info over Oxfam-Wereldwinkels, haar organisatie, producten, doelstelling en acties kan u terecht op haar website: www.oww.be.

Het archief van Oxfam-Wereldwinkel Antwerpen belicht het ontstaan, de groei, de werking en de uitbouw van de Wereldwinkelbeweging in Vlaanderen. Het

geeft een goed beeld van de nieuwe sociale bewegingen vanaf begin jaren zeventig met onder meer materiaal over de Vietnamcomités, de antiapartheidsgroeperingen, het Chili-komitee, het Aktiekomitee 'Neen aan de 30 miljard'. Naast de eigen Wereldwinkelsacties en -campagnes zijn ook de antirakettenmanifestaties van de jaren tachtig goed gedocumenteerd.

Bibliografie

- G. MENDONCK, *De situering van de wereldwinkels in het kader van de nieuwe sociale bewegingen in Vlaanderen*, RUG, licentiaatsverhandeling, 1999.

- Onze winkel Een stap uit de marginaliteit. In: *Oxfam Wereldwinkel-nieuws*, tweemaandelijks tijdschrift Oxfam-Wereldwinkel Antwerpen, 6(april 1980)29.

- P. JANSSENS (coörd.), *Een boontje voor de strijd. De zeventiger jaren als achtergrond van tien jaar wereldwinkels*, Gent: Oxfam Wereldwinkels vzw, 1981.

- S. HELLEMANS, M. HOOGHE, *Van 'Mei 68' tot 'Hand in Hand'. Nieuwe sociale bewegingen in België 1965-1995*, Leuven: Garant, 1995.

- WWW.OWW.BE

B
R
O
N
N
E
N

archieff@vies: elektronische nieuwsbrief

Piet Creve, Amsab

Onder archivarissen is de geringe aandacht voor archieven in dit land wel eens onderwerp van gesprek. Dat mag dan een juiste vaststelling zijn, een excuus om bij de pakken papier te blijven zitten is het niet. Met de publicatie van *archieff@vies* wil het archiefdepartement op bescheiden wijze in deze wat tegengas geven. In con-

tacten met organisaties, dit wil zeggen met het grootste deel van onze archiefvormers, proberen wij op soms creatieve wijze duidelijk te maken dat de zorg voor archieven van bij hun ontstaan alleen maar voordelen oplevert, zowel voor het beheer als voor de bruikbaarheid ervan. Dat bovendien een latere overdracht zo makkelijker wordt, de beschrijving van het archief allicht vlotter kan gebeuren en het materiaal ook sneller beschikbaar komt voor onderzoek, is meer dan meegenomen.

Het opzet van deze nieuwsbrief is heel eenvoudig: aanreiken van tips bij het beheer van het eigen organisatiearchief. Daarbij vertrekken we niet van een ideaaltype, maar van een jarenlange ervaring die ons geleerd heeft dat enkel heel praktische en onmiddellijk renderende adviezen een kans maken. Bij veel organisaties leeft wel een zeker besef van het nut van archiefbeheer, maar lijkt de stap naar het effectief opzetten ervan veel te groot. *archieff@vies* wil deze stap mee helpen zetten. In oktober ging een eerste nummer de deur uit. Onderwerp zijn de eigen publicaties. Nagenoeg elke organisatie geeft wel een tijdschrift uit of publiceert boeken, brochures of folders. Maar wat te doen met de stock bijvoorbeeld?

Wij kunnen zelf nog wel een heleboel onderwerpen voor volgende nummers van de nieuwsbrief bedenken, maar u kan ons natuurlijk blij maken met uw suggesties of met (email)adressen van geïnteresseerden op ons adres: archieffadvies@amsab.be.